

Med umetniki iste generacije, t. i. milenijci, ki delujejo predvsem na neodvisni sceni, lahko opazimo določene podobnosti, kot jih kažejo in uporabljajo predvsem v gledaliških formah, temah in odnosu do dramskega besedila. Bolj kot izvirna dramska besedila jih zanimajo avtobiografska besedila. Avtor pri tem ne nastopa kot samostojna oseba, temveč sodeluje cel kolektiv avtorjev. Gre za skupino ustvarjalcev, vključno z igralci oziroma izvajalci, ki izoblikuje dokončno različico besedila. Zdi se, da je izražanje avtentičnosti tako prek besedila kot na odru poglavitni namen takih pristopov k dramatiki. Predmet interpretacije postanejo trivialne in vsakdanje življenjske zadeve. V središče pozornosti postavljajo ljudi kot lastno samopodobo ali pa ljudi kot osebe, ki jih poznajo iz prijateljskih ali družinskih krogov, iz medijev ali iz pripovedovanja drugih. Avtorji se navdihujejo pri samih sebi, pri svojih težavah in odnosu do življenja. Poleg tega ustvarjalci radi pripovedujejo o sebi, analizirajo svoja občutja in zaznave, kot da bi imelo to, da jih lahko definirajo pred gledalci, nanje terapevtski učinek in bi potrjevalo relevantnost njihovega odnosa do življenja. Kaj lahko taka avtentičnost, ki se izraža s samoprojekcijo umetnikov v besedila pa tudi v uprizoritve, nudi občinstvu? Ali pri občinstvu vzbuja globlje zavedanje in razumevanje življenja ali zgolj reciklira tisto, kar že vemo?

Ključne besede: sodobno slovaško gledališče, avtobiografsko gledališče, milenijci, uprizarjanje, avtobiografija, avtentičnost

---

Zuzana Timčíková dela na Inštitutu za gledališke in filmske raziskave na Slovaški akademiji znanosti v Bratislavi, kjer je leta 2020 tudi doktorirala. V raziskavah se osredotoča na produkcijo neodvisnih gledališč in s kritikami tvorno sodeluje z več slovaškimi revijami pa tudi na mednarodnih platformah. Sodelovala je že na več domačih in mednarodnih konferencah. Leta 2019 je kot raziskovalka gostovala na Gledališki akademiji Aleksandra Zelwerowicza v Varšavi. V tem času je preučevala varšavsko neodvisno gledališko sceno.

ztimcikova@gmail.com

Avtentičnost v delih avtobiografskega gledališča: pristopi milenijske generacije

---

Zuzana Timčíková, Inštitut za gledališke in filmske raziskave na Slovaški akademiji znanosti, Bratislava

---

Prispevek obravnava tematiko avtentičnosti v delih skupine neodvisnih gledališčnikov v Bratislavi, ki pripadajo t. i. milenijski generaciji. Avtorica v njihovih delih zaznava celo vrsto skupnih elementov, tako v formalni kot tematski obdelavi. Poudarja povečano pozornost te generacije do »jaza« in njeno potrebo po samorefleksiji ter samoekspresiji v smislu, da govori o sami sebi, še posebej v okviru avtobiografskih odrskih form. Po mnenju avtorice gledališčniki milenijske generacije prav zaradi te potrebe po samoekspresiji iščejo orodja za avtobiografsko gledališče, ki so jim bližje od uprizarjanja izvirnih dramskih besedil. V lastnih avtobiografskih besedilih pogosto tematizirajo lastno osebnost: svoje vsakdanje življenje in običajne okoliščine. Tako postanejo glavni igralci (izvajalci) odrskih pripovedi o samih sebi, kar nakazuje, da se raje zatekajo k bolj performativnim kot pa h gledališkim oblikam. Avtorica izhaja iz teze, ki je v socioloških, psiholoških in kulturnih krogih splošno sprejeta, da so poglobitvene in določujoče značilnosti t. i. »generacije Y« sebičnost, različne manifestacije narcizma, osredotočenost nase in celo obsedenost s samim sabo. Kot kaže, gledališčniki te generacije celo v odrskih delih najpogosteje govorijo o lastnih čustvenih in duševnih stanjih, o lastnih vrednotah, težavah, skrbah, o svojem statusu in o medosebnih odnosih ali širši družbeni skupnosti. V delih se osredotočajo na človeka, ki bodisi predstavlja njihovo lastno podobo, se pravi njihovo osebnost, ali pa na nekoga iz svoje bližnje ali daljne okolice, ki ga dobro poznajo in čigar vrednote so jim blizu. Tako pozornost usmerjajo na svojo depresijo, frustracije, eksistencialne krize, komplekse in odnos do virtualnega prostora ter družabnih medijev. Druži jih nenehno iskanje in prevrednotovanje lastne zunanje in notranje identitete kot okvira, v katerem se lahko definirajo.

Avtorica svojo tezo razvija predvsem s pomočjo primerov del ženske gledališke skupine z imenom NUDE iz Bratislave. Osredotoča se na eno njihovih prvih uprizoritev z naslovom *Samson*, v kateri so avtorice zajele oziroma dobesečno dokumentirale vzpore in padce v lastnih življenjih. Predstava je na sporedu že vse od leta 2013, posodablja jo pa jo predvsem s prilagajanjem verbalnih izjav trenutnim razmeram v svojih življenjih. Razpon idej, ki jih analizirajo v ponovitvah, se po tematiki ne razlikuje veliko, osnovno vsebino uprizoritve pa predstavlja tematizacija dejanske, izkustvene resničnosti

ustvarjalk s pogostimi referencami na trivialne okoliščine iz njihovih življenj. Avtorica med deli t. i. milenijcev izpostavi še en primer take avtorske pripovedi o samem sebi, ki temelji na tematizaciji lastnega vsakdanjega življenja. Gre za predstavo z naslovom *Velká potřeba (Velika potreba)*, v kateri štiri diplomantke Akademije scenskih umetnosti v Bratislavi pripovedujejo o razočaranjih in neizpolnjenih pričakovanjih, ki so jih izkusile potem, ko so diplomirale. Na podlagi primerov uprizoritev avtorica poudari, da, čeprav gre za estetsko in tematsko gledano dokaj nezahtevne odrske produkcije, osebne izjave takim delom dodajajo visoko stopnjo avtentičnosti. Kar se tiče vrednotenja takih del, avtentičnost, ki je vezana na pripovedi avtorjev ali avtoric o samih sebi, očitno predstavlja zelo pozitivno lastnost, katere vrednost presega celo relevantnost vseh drugih sestavin dela. Vse, kar vsebuje živa čustva na odru, je pojmovano kot avtentično in posledično tudi obravnavano na določen način, kot gledališko visoko kakovostno in umetniško dragoceno delo. Ena od mogočih razlag, zakaj taka dela, ki so oblikovno in tematsko dokaj nezahtevna, pogosto označujejo kot zelo avtentična, je, da vse višja raven desemantizacije odrskih del krepi učinek avtentičnosti, saj v širši odrski akciji takih del pogosto manjka bogatejših semantičnih sporočil. Še en dejavnik, ki prispeva k intenzivnosti občutka avtentičnosti, bi lahko bil, da so nosilci pripovedovane zgodbe in čustev, ki jih v živo izražajo na odru, kar igralci sami – se pravi izvajalci, ki so obenem tudi avtorji besedila. Če gledalci vedo, da so izvajalci neposredno povezani z opisanimi dogodki, samodejno razvijejo zavest o tem, da dogodek, ki se ga udeležujejo, zadeva t. i. posrednika samega. Zato lahko duh živosti, resničnosti in čustev, ki jih izvajalci prenašajo gledalcem prek svojega lastnega »jaza«, seveda bolj čustveno vpliva na recepcijo dela. Avtorica odgovor na vprašanje, od kod izvira zanimanje tako gledališnikov kot tudi občinstva za taka avtoreferencialna dela, išče v teoriji profesorice Sherrill Grace iz Kanade. Grace se ukvarja s fenomenom t. i. kulture »jaza«, v kateri življenje v egocentrični in narcistični družbi, ki je obsedena z »jazom«, tako pri občinstvu kot pri gledališnikih samih spodbuja naravno zanimanje za različne oblike avtobiografskosti v gledališču pa tudi v drugih umetniških zvrsteh. Kot trdi Grace, pripovedovanje o samem sebi (o »jazom«) zadovoljuje temeljne človeške voajerske impulze in lakoto po zgodbah, pa naj bo to z govorjenjem o samem sebi v performativnih formah ali pa z odigranim likom v avtobiografskih dramah. Na določen način taki pristopi predstavljajo zagotovilo resnice, pomena in reda, ki ga človek išče v svetu. Prek izpeljave teorije Sherrill Grace avtorica pride do zaključka, da zanimanje občinstva za pripovedi o »jazom« očitno presega zgolj generacijski okvir. Težnje po avtorskem in avtentičnem pripovedovanju o samem sebi, po deljenju celo najobičajnejših vsakdanjih zgodb znotraj nekega osnovnega odrskega okvirja in po zelo preprostem izrazu, ki ga zaznava pri skupini neodvisnih gledališnikov v Bratislavi, niso nujno posledica globalnih generacijskih procesov. Lahko gre za pojav, ki se tiče zgolj ozke skupine gledališnikov, ki večinoma prijateljujejo drug z drugim, in ker so se tudi umetniško formirali skupaj, posledično delujejo in vplivajo drug na drugega v istem okolju.